

|                            |                                |
|----------------------------|--------------------------------|
| Súd:                       | Najvyšší súd SR                |
| Spisová značka:            | 1Cdo/188/2020                  |
| Identifikačné číslo spisu: | 1104136889                     |
| Dátum vydania rozhodnutia: | 24.08.2022                     |
| Meno a priezvisko:         | JUDr. Erika Šobichová          |
| Funkcia:                   | sudca                          |
| ECLI:                      | ECLI:SK:NSSR:2022:1104136889.1 |

## UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Eriky Šobichovej a členov senátu JUDr. Martina Vladíka a Mgr. Petra Melichera, v spore žalobcu I. Š., narodeného XX. R. XXXX, bývajúceho v O. P., B. XX, zastúpeného advokátskou kanceláriou Kolíková & Partners, s.r.o., so sídlom v Bratislave, Radvanská 21, IČO: 47 239 441, proti žalovaným 1/ Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, so sídlom v Bratislave, Pribinova 2, IČO: 00 151 866, 2/ Ministerstvo obrany Slovenskej republiky, so sídlom v Bratislave, Kutuzovova 258/8, IČO: 30 845 572, za účasti intervenienta na strane žalovaného 2/ Sociálna poisťovňa, so sídlom v Bratislave, 29. augusta 8 a 10, IČO: 30 807 484, zastúpeného JUDr. Dagmar Kubovičovou, advokátkou so sídlom v Bratislave, Námestie Biely kríž 3, o odškodnenie choroby z povolania, vedenom na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 22 C 343/2004, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 28. novembra 2019, sp. zn. 5 Co 320/2017, 5 Co 321/2017 a 5 Co 322/2017, takto

### rozhodol:

I. Dovolanie o d m i e t a.

II. Žalovaní 1/ a 2/ a intervenient na strane žalovaného 2/ majú nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

### Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislava I (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom zo 14. marca 2017, č. k. 22 C 343/2004-1056, zamietol žalobu a priznal žalovanému 1/, intervenientovi a štátu nárok na náhradu trov konania v celom rozsahu. Žalobca sa žalobou domáhal pôvodne od Slovenskej republiky zastúpenej Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky zaplattenia sumy 692.311,- Sk spolu s úrokom z omeškania vo výške 11 % ročne od 10. mája 2004 do zaplattenia a náhrady trov konania (výšku nároku v priebehu konania niekoľkokrát menil). Žalobu odôvodnil tým, že dňa 7. januára 2001 nastúpil základnú vojenskú službu do Devínskej Novej Vsi, následne bol prevelený do Opatovskej Novej Vsi. Počas výkonu služby v júni 2001 bol niekoľkokrát poštípaný kliešťom. Následne začal mať zdravotné problémy, zvýšenú horúčku, bolesti svalov a navštívil najbližšieho obvodného lekára. Nebol však uznaný za práceneschopného a ďalej slúžil. Opätovne navštívil obvodného lekára, ktorý diagnostikoval predpoklad ochorenia na boreliózu. So zdravotnými problémami žalobca oboznámil veliaceho dôstojníka. Základnú

vojenskú službu mal žalobca ukončiť 29. septembra 2001, ale štyri dni pred jej ukončením bol hospitalizovaný v nemocnici v Lučenci s diagnózou borelióza. Aj napriek uvedenému bolo v prepúšťacej správe uvedené, že jeho zdravotný stav bol dobrý. Od skončenia základnej vojenskej služby bol žalobca opakovane práceneschopný, s opakovanými hospitalizáciami v nemocnici. Liečenie žalobcu pokračovalo v nemocnici v Bojniciach, potom v nemocnici v Nitre a Banskej Bystrici. Až po opakovaných žiadostiach bol hospitalizovaný vo Vojenskej nemocnici v Ružomberku, následne v nemocnici v Martine. Pre zlý zdravotný stav sa žalobca po ukončení základnej vojenskej služby nemohol zamestnať, jeden rok poberal dávky v práceneschopnosti, od toho času mu nemocenské dávky nevyplácali. Žalobca opakovane vyzval žalovaného na plnenie, ten žiadosť zamietol. Vzhľadom na uvedené sa žalobca domáhal náhrady za bolesť vo výške 202.000,- Sk a náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia vo výške 480.000,- Sk. Žalobca mal za to, že boli dané dôvody osobitného zreteľa podľa § 7 ods. 3 vyhlášky č. 32/1965 Zb. o odškodňovaní bolesti a sťaženia spoločenského uplatnenia, žalobcovi nebol priznaný invalidný dôchodok, žil zo sociálnych dávok vo výške 2.500,- Sk a nemal prostriedky na úhradu nákladov spojených s liečením, ktoré dosiahli už 10.311,- Sk. Vzhľadom na spoplatnenie niektorých úkonov presahovali mesačné náklady spojené s liečením sumu vo výške 2 000,- Sk, preto žiadal aj úhradu tejto sumy.

1.1 Súd prvej inštancie uznesením zo 14. augusta 2006, č. k. 22 C 343/2004-84, pripustil vstup Sociálnej poisťovne do konania ako vedľajšieho účastníka na strane žalovaného. Následne uznesením z 31. marca 2009, č. k. 22 C 343/2004-181, v nadväznosti na vyjadrenie Sociálnej poisťovne, súd prvej inštancie pripustil jej vystúpenie z konania ako vedľajšieho účastníka na strane žalovaného.

1.2 Uznesením z 27. septembra 2011, č. k. 22 C 343/2004-365, súd prvej inštancie pripustil na návrh žalobcu, aby žalovaná Slovenská republika zastúpená Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky z konania vystúpila a na jej miesto vstúpilo Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky.

1.3 Súd prvej inštancie uznesením z 8. februára 2013, č. k. 22 C 343/2004-429, na návrh žalobcu pripustil, aby do konania ako žalovaný 2/ vstúpila Sociálna poisťovňa a ako žalovaný 3/ Ministerstvo obrany Slovenskej republiky. Uznesenie nadobudlo právoplatnosť dňa 22. marca 2013. Následne súd prvej inštancie uznesením z 5. decembra 2013, č. k. 22 C 343/2004-502, konanie voči žalovanému 2/ a žalovanému 3/ zastavil v dôsledku späťvzatia návrhu žalobcu v uvedenom rozsahu.

1.4 Súd prvej inštancie uznesením zo 4. októbra 2016, č. k. 22 C 343/2004-878, pripustil pristúpenie Ministerstvo obrany Slovenskej republiky ako žalovaného 2/. Podaním doručeným súdu 23. januára 2017 oznámila Sociálna poisťovňa vstup do konania ako intervenient na strane žalovaného 2/.

1.5 Súd prvej inštancie vo svojom rozsudku zo 14. marca 2017, č. k. 22 C 343/2004-1056, poukázal na ustanovenia § 1, § 3 ods. 1, § 45, § 47 ods. 3, § 54, § 16 ods. 4, § 25 ods. 3, § 33 ods. 3 a § 41 ods. 1 zákona č. 351/1997 Z. z. branného zákona účinného od 1. januára 1998 do 31. decembra 2000, § 64 ods. 1 a 2, § 172 a § 183 ods. 2 zákona č. 370/1997 Z. z. o vojenskej službe účinného od 1. februára 2000 do 31. decembra 2000, § 18 ods. 4 a 5 zákona č. 321/2002 Z. z. o ozbrojených silách Slovenskej republiky účinného od 1. júla 2002 do 1. augusta 2002 a § 4 a § 190 ods. 1 zákona č. 65/1964 Zb. Zákonníka práce. Z predložených listinných dokladov mal súd prvej inštancie za preukázané, že žalobca od 4. januára 2001 do 27. septembra 2001 vykonával základnú vojenskú službu ako príslušník útvaru Ministerstva vnútra Slovenskej republiky, útvar vojsk hraničnej polície Policajného zboru Slovenskej republiky. Vojská Ministerstva vnútra Slovenskej republiky boli jednou zo zložiek ozbrojených síl Slovenskej republiky. Vojská hraničnej polície Policajného zboru Slovenskej republiky boli zriadené na základe uznesenia vlády z 9. februára 1993 č. 102 ako jedna zo súčastí vojsk Ministerstva vnútra Slovenskej republiky. Útvar vojsk hraničnej polície Policajného zboru a neskôr Útvar vojsk hraničnej a cudzineckej polície Prezídia Policajného zboru patrili do vojsk Ministerstva vnútra Slovenskej republiky. V konaní nebolo preukázané, že by počas výkonu základnej vojenskej služby žalobcu došlo k jeho premiestneniu z vojsk Ministerstva vnútra Slovenskej republiky do Armády Slovenskej republiky. Ministerstvo obrany Slovenskej republiky ako orgán štátnej správy len vydalo žalobcovi vojenskú knižku, vojenskú prisahu však zložil pred žalovaným 1/. Súd prvej inštancie ustálil, že žalobca vykonával základnú vojenskú službu vo vojskách Ministerstva vnútra Slovenskej republiky, i keď k 31. decembru

2002 boli tieto vojská zrušené, práva a povinnosti z pracovnoprávných vzťahov ich zamestnancov sa do 31. decembra 2002 nezmenili. Súd prvej inštancie tak ustálil, že žalobca vykonával základnú vojenskú službu u žalovaného 1/, t. j. zamestnávateľom žalobcu v čase zistenej choroby z povolania bol žalovaný 1/ a nie žalovaný 2/. Keďže choroba z povolania bola žalobcovi zistená v roku 2001, t. j. v dobe výkonu základnej vojenskej služby vo vojskách Ministerstva vnútra Slovenskej republiky, za škodu vzniknutú žalobcovi ako vojakovi pri plnení služobných povinností alebo v priamej súvislosti s nimi zodpovedá štát (§ 172 zákona č. 370/1997 Z. z. o vojenskej službe), tzn. Slovenská republika, v mene ktorej koná príslušný ústredný štátny orgán, v danom prípade Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky (analogicky § 3 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov). V danom prípade žalobca pôvodne v žalobe správne označil ako žalovanú Slovenskú republiku - Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, ale svojím návrhom na pojednávaní z 22. októbra 2007 žiadal, aby súd prvej inštancie pripustil vystúpenie pôvodne označenej žalovanej a žiadal, aby súd prvej inštancie konal so žalovaným označeným ako Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. Súd prvej inštancie navrhovanú zmenu pripustil.

1.6 Súd prvej inštancie ďalej v rozsudku zo 14. marca 2017, č. k. 22 C 343/2004-1056, uviedol, že aj v prípade pasívnej legitimácie žalovaného 1/ by žalobu zamietol z dôvodu dôvodnej námietky premlčania uplatnenej žalovaným 1/. Poukázal pritom na ustanovenia § 100 ods. 1, § 101 a § 106 ods. 1 a 2 zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka. Občiansky zákonník viaže premlčanie práva uplynutím subjektívnej dvojročnej premlčacej doby na podmienku vedomosti poškodeného o vzniknutej škode a o jej výške a o škodcovi. Pre vznik vedomosti poškodeného o škode titulom náhrady za bolesť a sťaženie spoločenského uplatnenia vyhláška č. 32/1965 Zb. o odškodňovaní bolesti a sťaženia spoločenského uplatnenia stanovuje základné pravidlo, podľa ktorého sa posúdenie vykoná, len čo stav poškodeného možno považovať za ustálený. Len vtedy je možné objektívne vydať lekárske posudok. V konaní žalobca predložil súdu prvej inštancie posudok o bolestnom z 2. decembra 2013, posudok z 27. februára 2004 a posudok z 26. septembra 2005. Keďže z predložených posudkov ani zo znaleckého dokazovania v konaní nevyplývalo, kedy došlo u žalobcu k ustáleniu zdravotného stavu, súd prvej inštancie určil za deň ustálenia zdravotného stavu žalobcu deň vypracovania jednotlivých posudkov. Subjektívna premlčacia doba v zmysle § 106 Občianskeho zákonníka tak začala v časti nároku na bolestné plynúť dňom 2. decembrom 2003 a uplynula 2. decembra 2005 a v časti nároku na sťaženie spoločenského uplatnenia začala plynúť dňa 27. februára 2004 a dňa 26. septembra 2005 a uplynula 27. februára 2006 a 26. septembra 2007. Keďže žalobca uplatnil nárok voči žalovanému 1/ až na pojednávaní dňa 22. októbra 2007, urobil tak vo vzťahu k jednotlivým nárokom na náhradu škody po uplynutí dvojročnej premlčacej doby.

2. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom z 28. novembra 2019 sp. zn. sp. zn. 5 Co 320/2017, 5 Co 321/2017 a 5 Co 322/2017 potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie zo 14. marca 2017, č. k. 22 C 343/2004-1056, ako aj uznesenia súdu prvej inštancie z 10. novembra 2010, č. k. 22 C 343/2004-262 (o priznaní odmeny a náhrady hotových výdavkov znalcovi) a z 5. decembra 2013, č. k. 22 C 343/2004-502 (o zastavení konania voči pôvodným žalovaným 2/ a 3/ a o náhrade trov konania) v napadnutej časti týkajúcej sa náhrady trov konania. Žalovaným 1/ a 2/ ani intervenientovi na strane žalovaného 2/ nepriznal náhradu trov odvolacieho konania.

2.1 Odvolací súd v napadnutom rozsudku uviedol, že štát a ministerstvo sú samostatné, od seba odlišné subjekty právnych vzťahov. Ministerstvo má pritom dvojakú povahu - jednak je ústredným orgánom štátnej správy, ktorý v rozsahu svojej pôsobnosti koná za štát, a jednak je rozpočtovou organizáciou, teda právnickou osobou, ktorá vstupuje samostatne do právnych vzťahov a je nositeľom práv a povinností v týchto vzťahoch. Štát ako právny subjekt spôsobilý byť účastníkom občianskoprávných vzťahov v zmysle § 21 Občianskeho zákonníka nemožno stotožňovať s jeho rozpočtovými organizáciami, ktoré majú vlastnú subjektivitu a vystupujú v právnych vzťahoch vlastným menom. Z hľadiska pasívnej legitimácie v súdnom spore je teda podstatný rozdiel medzi tým, či je žalovaným štát alebo ministerstvo, pretože ide o rozdielne subjekty právnych vzťahov. Ak teda ide o nárok, kde nositeľom povinnosti je podľa právnej úpravy štát a nie ministerstvo, musí uplatnenie tohto nároku pred súdom smerovať voči štátu ako žalovanej strane, nie voči ministerstvu, ktoré by v prípade danej veci za

štát ako štátny orgán malo konať. V prípade uvedeného nároku musí byť tak žalovaný označený ako Slovenská republika s uvedením príslušného štátneho orgánu, ktorého sa vec týka, a ktorého pracovník či poverený pracovník iného štátneho orgánu za štát pred súdom koná v zmysle § 73 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku v znení neskorších predpisov (ďalej len „C. s. p.“). Ak teda nie je žalovaný štát takto správne označený, a ak je za žalovaného označená iná právnická osoba, musí byť žaloba zamietnutá pre nedostatok pasívnej vecnej legitímácie žalovaného. Vo vzťahu k premlčaniu odvolací súd uviedol, že ak v spore dôjde k zámene strany tak, že namiesto pôvodnej strany sa nárok uplatňuje voči inej strane, z hľadiska premlčania podľa § 112 Občianskeho zákonníka je právo uplatnené až dňom, keď došlo k návrhu na túto zmenu, aj keď sám žalobný návrh zostal nezmenený. Ak veriteľ v začatom konaní na súde alebo inom príslušnom orgáne riadne nepokračuje, premlčacia doba sa skončí bez ohľadu na to, že právo už bolo uplatnené. V konaní riadne nepokračuje tá strana, ktorá napríklad zoberie podanú žalobu späť. Vo vzťahu k štátu je v prejednávanej veci situácia obdobná späťvzatiu žaloby voči tomuto subjektu, preto súd prvej inštancie vec správne právne posúdil.

2.2 Vo vzťahu k odvolaním napadnutému uzneseniu súdu prvej inštancie z 10. novembra 2010, č. k. 22 C 343/2004-262, odvolací súd poukázal na ustanovenia § 139 ods. 2 zákona č. 99/1963 Zb. Občianskeho súdneho poriadku, § 3 ods. 2 písm. a), § 3 ods. 5 písm. b) a § 3 ods. 6 zákona č. 382/2004 Z. z. o znalcoch, tlmočníkoch a prekladateľoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov a § 1 písm. a) vyhlášky č. 491/2004 Z. z. o odmenách, náhradách výdavkov a náhradách za stratu času pre znalcov, tlmočníkov a prekladateľov. Odvolací súd uviedol, že v danom prípade si znalec vyúčtoval tarifnú odmenu ako hodinovú odmenu v zmysle príslušnej právnej úpravy. Odvolací súd v danej veci nezistil dôvody, ktoré by bránili priznaniu odmeny znalcovi vo vyúčtovanej výške. Znalec vykonal znalecký úkon v intenciách uznesenia (zodpovedal všetky položené otázky), v stanovenej lehote (po zohľadnení momentu poskytnutia primeraného preddavku), jeho postup pri vyúčtovaní znaleckého bol v súlade s právnymi predpismi a s množstvom účelne vynaloženej práce potrebnej k vykonaniu znaleckého úkonu a s tým spojených výdavkov. Záver o tom, či vypracovaný znalecký posudok vyhovuje zadaným požiadavkám je výlučne v kompetencii súdu, ktorý podanie znaleckého posudku nariadil a jeho úplnosť, resp. odklon od zadaných otázok zisťuje v rámci jeho hodnotenia ako dôkazu vykonaného v konaní. Aj časový rozsah bol primeraný a zodpovedá účelne vynaloženému množstvu práce na predmetnom posudku, a to aj vzhľadom na skúsenosti s obdobnými spormi. Námitka žalobcu, že znalecký posudok je nepravdivý, neobjektívny, nedokončený a nepoužiteľný pred súdom je nedôvodná, podľa názoru odvolacieho súdu bol znalecký úkon vykonaný účelne bez pochybností o jeho kvalite a úplnosti.

2.3 Vo vzťahu k odvolaním napadnutému uzneseniu súdu prvej inštancie z 5. decembra 2013, č. k. 22 C 343/2004-502, v časti náhrady trov konania, odvolací súd uviedol, že žalobcom označené dôvody hodné osobitného zreteľa (charakter konania o náhradu škody na zdraví v dôsledku vykonávania práce pre žalovaného, zlý zdravotný stav žalobcu, jeho sociálna situácia, nedostatok finančných prostriedkov, Sociálna poisťovňa disponuje právne vzdelanými zamestnancami) za takého dôvodu nepovažuje. Strane sporu, ktorá mala vo veci úspech, nemožno priznať náhradu trov konania podľa ustanovenia § 257 C. s. p. len na základe všeobecného záveru hodnotiaceho dopad rozhodnutia o určitom druhu nárokov. Nepriaznivá sociálna situácia žalobcu tiež nie je sama o sebe dôvodom hodným osobitného zreteľa podľa citovaného ustanovenia. I keď pôvodne žalovaná Sociálna poisťovňa disponuje právne vzdelanými zamestnancami, je oprávnená v spore so špecifickým predmetom dať sa zastúpiť advokátom. Poukázal pritom na nález Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) zo 17. augusta 2016 sp. zn. I. ÚS 264/2016.

3. V záhlaví označený rozsudok odvolacieho súdu v potvrdzujúcej časti napadol včas podaným dovolaním žalobca. Prípustnosť dovolania vyvodzoval z ustanovenia § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. a) C. s. p. Zamietnutie žaloby z dôvodu nedostatku pasívnej vecnej legitímácie na strane žalovaného 1/ je podľa dovolateľa neprimeraným, jednostranným a excesívnym formalizmom, ktorým malo dôjsť k porušeniu jeho práv podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Zo žaloby, z konania, ako aj z povahy nároku dovolateľa vyplýva, že sa domáha odškodnenia choroby z povolania, pričom súdu, ako aj žalovanému 1/ bolo jasné, že sa žalobca domáha odškodnenia zo strany štátu. Samotný súd prvej inštancie nemal v konaní od počiatku

ujasnené, ktorý subjekt vystupuje na strane žalovaného a jeho názvy si zamieňal. Súd prvej inštancie svojou vlastnou činnosťou prispel k tomu, že vôbec vyšla najavo otázka pasívnej vecnej legitímácie žalovaného. Skutočnosť, že po zámene účastníkov konania sa v konaní pokračovalo plynule ďalej svedčí o tom, že všetky subjekty konania považovali predmetnú zámenu za formalitu. Poukázal pritom na nález ústavného súdu z 12. januára 2017 sp. zn. II. ÚS 675/2016. Kladením neprimeraných a nadmerných požiadaviek na úkony dovolateľa, z ktorých vyplynul úplný neúspech dovolateľa v konaní, malo dôjsť k porušeniu práva na spravodlivý proces. Návrh na zámenu účastníkov konania podala vtedajšia právna zástupkyňa dovolateľa na pojednávaní, na ktorom dovolateľ nebol prítomný. Predmetnú zámenu súd prvej inštancie znovu prejednával na pojednávaní, na ktorom bola prítomná iba uvedená právna zástupkyňa a dovolateľ nie. Právne zastúpenie bolo ukončené a svoj nesúhlas so zámenou účastníkov konania dovolateľ vyjadril podaním odvolania proti uzneseniu súdu prvej inštancie o pripustení zámeny. Odvolaniu však nebolo vyhovené a dovolateľ nemal k dispozícii dovolanie z dôvodu jeho neprípustnosti. Podľa dovolateľa vychádzajúc z jazykového a teleologického výkladu ustanovenia § 92 ods. 4 zákona č. 99/1963 Zb. Občianskeho súdneho poriadku v znení účinnom v čase konania pred súdom prvej inštancie (ďalej len „O. s. p.“) súd prvej inštancie nemal pripustiť zámenu účastníkov konania, resp. odvolací súd nemal odvolanie žalobcu v tejto súvislosti odmietnuť. Účelom predmetného ustanovenia je konvalidácia nedostatku vecnej legitímácie účastníka, ktorá existuje od počiatku. V prejednávaní veci viedlo uplatnenie uvedenej normy k presnému opaku, k strate pasívnej vecnej legitímácie žalovaného. Došlo tak k uplatneniu normy v rozpore s jej účelom. Vo vzťahu k viazanosti súdov teleologickým výkladom poukázal na rozhodnutie ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 72/2010. Dovolateľ ďalej namietal, že ak je povinnosťou súdu skúmať pasívnu legitímáciu v konaní ex offo, potom mal pristúpiť k zamietnutiu žaloby oveľa skôr a to tak, že subjektívne práva a nároky dovolateľa zostanú zachované. Súd prvej inštancie však neúmerne dlho viedol konanie, čo viedlo k tomu, že dovolateľ v súčasnosti už svoj nárok nemôže uplatniť z dôvodu premlčania. Konanie súdu je tak v rozpore s právom dovolateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov.

3.1 Dovolateľ zároveň v dovolaní napadol výrok rozsudku odvolacieho súdu, ktorým tento potvrdil uznesenie súdu prvej inštancie z 5. decembra 2013, č. k. 22 C 343/2004-502, v časti náhrady trov konania. Súd dovolateľovu situáciu nepovažovali za dôvod hodný osobitného zreteľa, pričom takýto záver nie je v súlade s ustálenou rozhodovacou praxou odvolacieho súdu [rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) sp. zn. 5 Cdo 67/2010, 3 Sžik 4/2019, 4 M Cdo 2/2008], čím malo dôjsť k naplneniu dovolacieho dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. a) C. s. p. Právna veta, ktorú odvolací súd vo svojom rozhodnutí nerešpektoval, znie nasledovne: „Pri posudzovaní okolností hodných osobitného zreteľa je nutné prihliadať na osobné, majetkové, zárobkové a iné pomery všetkých účastníkov konania, na okolnosti, ktoré viedli účastníkov k uplatneniu práva na súde a ich postoj v konaní.“ Dovolateľ sa nachádza v nepriaznivej sociálnej a finančnej situácii a bol oslobodený od platenia súdnych poplatkov. Rozhodnutie o náhrade trov konania je podľa dovolateľa v rozpore s dobrými mravmi a predstavuje neprimeranú tvrdosť pre dovolateľa. Súd skutočne neprihliadal na okolnosti hodné osobitného zreteľa, ktoré boli v konaní zjavné. Zo strany intervenienta zároveň malo ísť o zneužitie práva na právne zastúpenie.

3.2 Odvolací súd napadnutým rozsudkom potvrdil aj uznesenie súdu prvej inštancie z 10. novembra 2010, č. k. 22 C 343/2004-262, ktorým tento priznal znalcovi odmenu a náhradu hotových výdavkov. Dovolateľ však v priebehu konania viackrát namietal neobjektívnosť a zaujatosť znalca. Znalecký posudok vyhotovený v konaní bol predmetom diskusie viac ako sedem rokov a počas tejto doby bol dovolateľ neustále v stave právnej neistoty z dôvodu záverov znalca. Takéto neefektívne konanie súdu podľa dovolateľa predstavuje porušenie práva dovolateľa na spravodlivý proces podľa § 420 písm. f) C. s. p. Dovolaciemu súdu navrhol, aby napadnutý rozsudok odvolacieho súdu, ako aj rozsudkom potvrdené rozhodnutia súdu prvej inštancie zrušil a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

4. K dovolaniu sa vyjadril žalovaný 1/, ktorý vo svojom vyjadrení uviedol, že napadnutý rozsudok odvolacieho súdu považuje za vecne správny. Žalobca ako strana sporu je oprávnený disponovať žalobou. V čase podania návrhu na zmenu strany sporu na strane žalovaného na pojednávaní bol žalobca zastúpený právnym zástupcom, ktorý vyjadril svoju vôľu a navrhol, aby súd pripustil vystúpenie

Slovenskej republiky zastúpenej Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky s tým, že na jej miesto vstúpi Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky ako samostatný subjekt. Navyše, prípustnosť dovolania proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým boli potvrdené uznesenia súdu prvej inštancie v časti týkajúcej sa trov konania, je vylúčená podľa § 421 ods. 2 C. s. p. Dovolanie žalobcu navrhol dovolaciemu súdu odmietnuť alebo zamietnuť.

5. K dovolaniu sa vyjadril žalovaný 2/, ktorý uviedol, že mu nesvedčí pasívna vecná legitímácia v konaní, čo dovolateľ v dovolaní ani nespochybnil. V predmetnej právnej veci žalobca využil niekoľko procesných úkonov, čo nepochybne malo vplyv aj na žalobcom namietanú dĺžku súdneho konania. Za týchto okolností musí za časový horizont trvania súdneho konania nieť zodpovednosť aj sám žalobca, a to zvlášť ak bol právne zastúpený advokátom, ktorého povinnosťou bolo žalobcovi poskytnúť kvalifikovanú právnu pomoc. Dovolaciemu súdu navrhol, aby dovolanie ako nedôvodné zamietol.

6. K dovolaniu sa vyjadril aj intervenient na strane žalovaného 2/, ktorý sa stotožnil so súdmi nižšej inštancie konštatovaným nedostatkom pasívnej vecnej legitímácie žalovaných. Poukázal na zastúpenie žalobcu advokátom a na nemožnosť súdu z vlastnej iniciatívy vykonať zmenu subjektov na strane žalovaného 1/. Povinnosťou súdu prvej inštancie nebolo ani usmerňovať žalobcu zastúpeného osobou znalou práva v jeho procesných úkonoch a poskytovať mu právnu pomoc. Intervenient súhlasil aj so záverom súdu prvej inštancie o premlčaní žalobou uplatneného nároku, pričom vo vzťahu k žalovanému 2/ je nárok nespochybniteľne premlčaný s ohľadom na čas, kedy žalobca navrhol vstup žalovaného 2/ do konania. Vo vzťahu k priznaniu náhrady trov konania intervenientovi poukázal na rozhodovaciu prax súdov, ktorá umožňuje aj subjektom, ktoré disponujú zamestnancami s právnym vzdelaním, dať sa zastúpiť v sporoch so špecifickým predmetom advokátom. Pokiaľ ide o námietku účelnosti vynaložených trov konania, táto je predčasná, keďže o výške trov nebolo zatiaľ rozhodnuté. Dovolaciemu súdu navrhol dovolanie zamietnuť.

7. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 C. s. p.) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 C. s. p.) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 C. s. p.), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 C. s. p.), bez nariadenia pojednávania (§ 443 C. s. p.), dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť.

#### I. Dovolanie podľa § 420 písm. f) C. s. p.

8. Vo vzťahu k dovolaciemu dôvodu podľa § 420 písm. f) C. s. p. dovolateľ v dovolaní namietal, že zamietnutím žaloby v dôsledku nedostatku pasívnej vecnej legitímácie žalovaného 1/ došlo k prílišnému formalizmu a k zásahu do práva dovolateľa na spravodlivý proces. Súd prvej inštancie nemal pripustiť zmenu subjektov na strane žalovaného 1/ na návrh žalobcu, keďže za tohto konala jeho právna zástupkyňa, s ktorou neskôr ukončil zastupovanie a s ktorej konaním nesúhlasil. K naplneniu predmetného dovolacieho dôvodu malo dôjsť aj neefektívnym znaleckým dokazovaním, ktoré vyvolalo dlhotrvajúcu právnu neistotu na strane žalovaného a priznaním odmeny znalcovi v tejto súvislosti.

9. Najvyšší súd opakovane vyjadril záver, v zmysle ktorého právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšieho stupňa, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania (1 Cdo 6/2014, 3 Cdo 357/2015, 4 Cdo 1176/2015, 5 Cdo 255/2014, 8 Cdo 400/2015). Otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu. Najvyšší súd v rámci dovolacieho konania neplní úlohy prvostupňového či odvolacieho súdu ako tretej inštancie prebiehajúceho súdneho sporu. Úloha dovolacieho súdu spočíva v náprave najzávažnejších procesných pochybení, resp. v riešení otázok zásadného právneho významu.

10. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán,

ktorých právna vec bola právoplatne skončená (meritórnym rozhodnutím predstavujúcim res iudicata), musí byť vyvážené sprísnenými podmienkami prípustnosti. Právnu úpravu dovolania a dovolacieho konania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať rozširujúco; namiesto je tu skôr reštriktívny výklad (3 Cdo 319/2013, 1 Cdo 348/2013, 3 Cdo 357/2016, 3 ECdo 154/2013, 3 Cdo 208/2014).

11. Naznačenej mimoriadnej povahy dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 C. s. p. je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 C. s. p.

12. Podľa § 420 písm. f) C. s. p. je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

13. Podľa § 431 C. s. p. dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (ods. 1). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (ods. 2).

14. Z hľadiska prípustnosti dovolania podľa § 420 C. s. p. nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (1 Cdo 42/2017, 2 Cdo 20/2017, 3 Cdo 41/2017, 4 Cdo 131/2017, 7 Cdo 113/2017, 8 Cdo 73/2017). Dovolací súd preto aj v danom prípade skúmal opodstatnenosť argumentácie žalobcu, že v konaní došlo k nemu tvrdeným vadám zmätočnosti.

15. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f) C. s. p. sú a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia.

16. Právo na spravodlivý súdny proces je jedným zo základných ľudských práv a do obsahu tohto práva patrí viacero samostatných subjektívnych práv a princípov. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplyva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami. Jeho súčasťou nie je ani právo procesnej strany vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 97/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03).

17. Pojem „procesný postup“ bol vysvetlený už vo viacerých rozhodnutiach najvyššieho súdu vydaných do 30. júna 2016 tak, že sa ním rozumie len faktická, vydaniu konečného rozhodnutia predchádzajúca činnosť alebo nečinnosť súdu, teda sama procedúra pojednania veci (to ako súd viedol konanie) znemožňujúca strane sporu realizáciu jej procesných oprávnení a mariaca možnosti jej aktívnej účasti na konaní (porovnaj R 125/1999 a tiež rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 6/2014, 3 Cdo 38/2015, 5 Cdo 201/2011, 6 Cdo 90/2012). Tento pojem nemožno vykladať extenzívne jeho vzťahovaním aj na faktickú meritórnú rozhodovaciu činnosť súdu. „Postupom súdu“ možno teda rozumieť iba samotný priebeh konania, nie však konečné rozhodnutie súdu.

18. Podľa § 25 ods. 1 a 2 O. s. p. (v znení účinnom v čase konania pred súdom prvej inštancie) ako

zástupcu si účastník môže vždy zvoliť advokáta. Plnomocenstvo udelené advokátovi nemožno obmedziť. Advokát je povinný účelne využívať všetky zákonom pripustené prostriedky a spôsoby poskytovania právnej pomoci účastníkovi, ktorého zastupuje.

19. Podľa § 28 ods. 1 a 2 O. s. p. zástupcovi, ktorého si účastník zvolil, udelí písomne alebo ústne do zápisnice plnomocenstvo buď pre celé konanie alebo len pre určité úkony. Plnomocenstvo udelené pre celé konanie nemožno obmedziť. Zástupca, ktorému bolo toto plnomocenstvo udelené, je oprávnený na všetky úkony, ktoré môže v konaní urobiť účastník.

20. Podľa § 92 ods. 4 O. s. p. za súhlasu účastníkov môže súd pripustiť, aby navrhovateľ alebo odporca z konania vystúpil a aby na jeho miesto vstúpil niekto iný.

21. Voľba advokáta patrí do dispozície účastníka konania, ktorý udelením plnomocenstva advokátovi vyjadruje súhlas s tým, aby ho tento zastupoval v konaní a vykonával všetky úkony, na ktoré je v konaní oprávnený. Dodatočný nesúhlas účastníka konania s úkonmi advokáta, prípadne porušenie povinnosti advokáta účelne využívať všetky zákonom pripustené prostriedky a spôsoby poskytovania právnej pomoci účastníkovi, ktorého zastupuje alebo jeho porušenie odbornej starostlivosti zo strany advokáta však nemožno považovať za zásah do práva strany sporu na spravodlivý proces. Vo vzťahu k vyvodu zodpovednosti advokáta za porušenie jeho povinností má dovolateľ k dispozícii odlišné prostriedky právnej ochrany.

22. Označenie pasívne vecne legitimovaného subjektu je procesnou zodpovednosťou žalobcu, ktorú nemožno prenášať na konajúci súd. Skutočnosť, že v ustanovení § 92 ods. 4 O. s. p. je uvedená možnosť, a nie povinnosť súdu pripustiť zmenu subjektov konania neznamena, že je úlohou súdu identifikovať pasívne vecne legitimovaný subjekt a v prípade nesúladu návrhu žalobcu na zmenu subjektov so zisteniami súdu takúto zmenu subjektov nepripustiť a nahrádzať tak procesnú aktivitu žalobcu, obzvlášť v prípadoch zastúpenia žalobcu advokátom. Námetka dovolateľa, že súd prvej inštancie nemal pripustiť zmenu subjektov na strane žalovaného 1/ na návrh žalobcu tak neobstoí.

23. Dovolateľ v dovolaní ďalej namietal porušenie jeho práva na spravodlivý proces neefektívnym znaleckým dokazovaním, ktoré malo spočívať predovšetkým v dlhotrvajúcom období právnej neistoty na strane žalobcu. Vo vzťahu k správnosti potvrdeného uznesenia o priznaní odmeny a náhrady hotových výdavkov znalci dovolací súd poukazuje na bod 27. napadnutého rozsudku odvolacieho súdu, v ktorom odvolací súd vysvetľuje, prečo považuje vykonané znalecké dokazovanie za súladné s právnou úpravou, a to z hľadiska jeho kvality, úplnosti, ale aj trvania. Tvrdená neobjektívnosť a zaujatosť znalca z obsahu spisu nevyplyvajú a v prípade podozrenia na zaujatosť znalca mal dovolateľ k dispozícii ochranu v podobe prípadnej námietky zaujatosti. Vo vzťahu k namietanej dĺžke konania a znaleckého dokazovania najvyšší súd uvádza, že nie je orgánom oprávneným skúmať ich primeranosť; táto patrí ku kompetenciám iných orgánov ochrany práva (najmä ústavného súdu).

24. Z uvedeného tak vyplýva, že zo strany súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu nedošlo na strane žalobcu k porušeniu práva na spravodlivý proces, a preto táto dovolacia námietka nebola spôsobilá založiť prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) C. s. p.

II. Dovolenie podľa § 421 ods. 1 písm. a) C. s. p.

25. Vo vzťahu k dovolaciemu dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. a) C. s. p. dovolateľ namietal odklon od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu v otázke posúdenia existencie dôvodov hodných osobitného zreteľa v rámci potvrdzujúceho výroku rozsudku odvolacieho súdu o nároku na náhradu trov konania.

26. Dovolací súd uvádza, že prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 C. s. p. je v zmysle § 421 ods. 2 C. s. p. vylúčená, ak odvolací súd rozhodol o odvolaní proti uzneseniu podľa § 357 písm. a) až n) C. s. p.

27. Pretože v § 357 písm. m) C. s. p. je uvedené uznesenie o nároku na náhradu trov konania, je v zmysle § 421 ods. 2 C. s. p. vylúčená prípustnosť dovolania proti rozhodnutiu odvolacieho súdu o trovách konania (porovnaj napr. uznesenie najvyššieho súdu, sp. zn. 4 Cdo 71/2019, 7 Cdo 276/2019, uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky, sp. zn. I. ÚS 56/2017, bod 27. a pod.).

28. Na základe uvedeného najvyšší súd dovolanie žalobcu v tejto časti ako procesne neprípustné odmietol podľa § 447 písm. c) C. s. p. bez toho, aby sa zaoberal dôvodnosťou podaného dovolania.

29. Dovolací súd preto dovolanie žalobcu ako celok odmietol podľa § 447 písm. c) C. s. p.

30. Dovolací súd rozhodnutie o nároku na náhradu trov dovolacieho konania neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá C. s. p.).

31. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

### **Poučenie:**

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.